YOSHLARDA VATANPARVARLIK TUYG‘USINI SHAKLLANTIRISHDA IJTIMOIY TARMOQLAR VA OMMABOP BLOGERLAR IMKONIYATLARIDAN FOYDALANISH

O’zbekiston Respublikasi Yoshlar ishlari agentligi Namangan viloyati
To’raqo’rg’on tumani Guliston mahallasi yoshlar yetakchisi
Xolmatov Muhammadyusuf Nurmuhammad o’g’li
tel:+99899-534-57-57 elektron pochta
muhammadyusuf50d050la@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda zamonaviy ijtimoiy tarmoqlarning o‘rni, ommabop blogerlar, san’atkorlar va jamoatchilik vakillarining ta’sir imkoniyatlari tahlil qilingan. Ijtimoiy tarmoqlar orqali vatanparvarlik mazmunidagi videoroliklar, ijtimoiy loyihalar va targ‘ibot kampaniyalarini tashkil etish masalalari yoritilgan. Shuningdek, Vatan himoyasi tushunchasining zamonaviy talqini, ya’ni har bir inson o‘z kasbi, bilimi va mehnati orqali mamlakat ravnaqiga munosib hissa qo‘shishi vatanparvarlikning muhim ko‘rinishi ekanligi asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: vatanparvarlik, yoshlar, ijtimoiy tarmoqlar, blogerlar, san’atkorlar, media savodxonlik, milliy qadriyatlar, fuqarolik mas’uliyati, axborot makoni, videoroliklar.

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan davrda yosh avlodning dunyoqarashi, fikrlashi va hayotiy qarashlari shakllanishida internet hamda ijtimoiy tarmoqlarning ta’siri tobora ortib bormoqda. Xususan, Instagram, Telegram, YouTube, TikTok kabi platformalar yoshlar uchun nafaqat axborot olish, balki muloqot qilish, o‘z fikrini bildirish va turli ijtimoiy jarayonlarda ishtirok etish vositasiga aylangan. O‘zbekiston aholisining yosh tarkibi ham ushbu masalaning

dolzarbligini ko‘rsatadi. 2026-yilgi dastlabki aholini ro‘yxatga olish natijalariga ko‘ra, mamlakatimiz aholisining 52 foizini 30 yoshgacha bo‘lgan fuqarolar tashkil etadi. Bu qariyb 20,3 million nafar inson demakdir. Shu bilan birga, qonunchilikda belgilangan 14–30 yosh toifasidagi yoshlar 2025-yil 1-yanvar holatiga 9,63 million nafar yoki jami aholining 25,7 foizini tashkil etgan [5; 6].

Mazkur demografik ko‘rsatkichlar yoshlar tarbiyasi, ularning dunyoqarashi va fuqarolik pozitsiyasini shakllantirish masalalariga alohida e’tibor qaratish zarurligini ko‘rsatadi. Chunki bugungi yoshlar ertangi kunning nafaqat mehnat resursi, balki davlat va jamiyat taraqqiyotini belgilovchi asosiy kuch hisoblanadi.

Shu sababli yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda an’anaviy targ‘ibot usullari bilan bir qatorda zamonaviy media imkoniyatlaridan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, keng auditoriyaga ega blogerlar, san’atkorlar, sportchilar va boshqa jamoatchilik vakillarining imkoniyatlaridan foydalanish orqali vatanparvarlik g‘oyalarini yoshlar orasida keng targ‘ib qilish mumkin.

Maqolaning maqsadi — yoshlar tarbiyasida ijtimoiy tarmoqlarning imkoniyatlarini tahlil qilish hamda ommabop kontent yaratuvchilar ishtirokida vatanparvarlik mazmunidagi media loyihalarni rivojlantirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Vatanparvarlik va shaxs tarbiyasi masalalari ko‘plab ilmiy tadqiqotlarda o‘rganilgan. Albert Banduraning ijtimoiy o‘rganish nazariyasida inson xulq-atvori va qarashlarining shakllanishida kuzatish, taqlid qilish hamda ijtimoiy muhitning ahamiyati asoslab berilgan [1]. Ushbu nazariyadan kelib chiqib, yoshlar o‘zlari hurmat qiladigan shaxslarning faoliyati va xatti-harakatlaridan namuna olishi mumkin.

Manuel Kastelsning tarmoq jamiyati haqidagi tadqiqotlarida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jamiyat hayotidagi o‘rni va axborot almashinuvi jarayonlariga ta’siri yoritilgan [2].

UNESCO tomonidan ishlab chiqilgan media va axborot savodxonligi tamoyillari esa yoshlarning axborotni tanqidiy baholashi, ishonchli manbalarni ajratishi va raqamli muhitda mas’uliyat bilan faoliyat yuritishi zarurligini ko‘rsatadi [3].

Mazkur ilmiy qarashlar yoshlar vatanparvarligini shakllantirishda ijtimoiy muhit, namuna bo‘ladigan shaxslar va zamonaviy axborot vositalarining o‘zaro bog‘liqligini o‘rganish uchun nazariy asos bo‘lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA ASOSIY TAHLIL

Tadqiqotda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish hamda tizimli yondashuv usullaridan foydalanildi. Yoshlarning axborot iste’moli, ijtimoiy tarmoqlarning tarbiyaviy imkoniyatlari va vatanparvarlik targ‘ibotidagi samaradorligi nazariy jihatdan tahlil qilindi.

Birinchidan, vatanparvarlik tushunchasiga zamonaviy yondashuvni shakllantirish lozim. Ko‘pchilik vatanparvarlikni faqat harbiy xizmat, harbiy kiyim yoki qurol bilan bog‘laydi. Aslida esa Vatanni himoya qilish tushunchasi ancha keng mazmunga ega.

Vatanni himoya qilish faqatgina harbiy kiyim kiyib, qo‘lga qurol olish degani emas. Vatanni himoya qilish — o‘z kasbini puxta egallash, halol mehnat qilish, ilm-fan rivojiga hissa qo‘shish, sifatli mahsulot ishlab chiqarish, yosh avlodga ta’lim berish, qonunlarga rioya qilish va mamlakat obro‘sini xalqaro maydonda munosib namoyon etishdir.

Masalan, o‘qituvchining bilimli avlodni tarbiyalashi, shifokorning insonlar salomatligini asrashi, olimning yangi ixtirolar yaratishi, fermerning mo‘l hosil yetishtirishi, muhandisning zamonaviy texnologiyalarni ishlab chiqishi ham Vatan

ravnaqi yo‘lidagi xizmatdir. Demak, har bir kasb egasi o‘z vazifasini vijdonan bajarish orqali mamlakat taraqqiyotiga hissa qo‘shadi.

Ikkinchidan, yoshlar va axborot makoni o‘rtasidagi bog‘liqlikni tahlil qilish muhimdir. Mamlakatimizda 30 yoshgacha bo‘lgan aholining 52 foizni tashkil etishi raqamli muhitdagi tarbiyaviy ishlarni kengaytirish uchun katta imkoniyat mavjudligini anglatadi. Bunday sharoitda yoshlar qaysi axborotni ko‘proq iste’mol qilayotgani, qanday shaxslarga ergashayotgani va qaysi mavzularga qiziqish bildirayotgani tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishda muhim omil hisoblanadi.

An’anaviy targ‘ibotda ko‘pincha ma’ruza, davra suhbati va uchrashuvlardan foydalaniladi. Ushbu usullar o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan bo‘lsa-da, raqamli avlod bilan ishlashda ularni zamonaviy kontentlar bilan to‘ldirish zarur. Masalan, bir necha daqiqalik mazmunli videorolik orqali yoshlar e’tiborini muayyan ijtimoiy masalaga jalb qilish, ularda qiziqish uyg‘otish va amaliy faoliyatga undash mumkin.

Uchinchidan, ijtimoiy tarmoqlarda vatanparvarlik mazmunidagi kontentlarni ko‘paytirish zarur. Bugungi kunda keng auditoriyaga ega blogerlar va san’atkorlar yoshlar orasida muayyan mavzuga qiziqish uyg‘otish imkoniyatiga ega. Ularning ishtirokida tayyorlangan sifatli videoroliklar vatanparvarlik g‘oyalarini keng auditoriyaga yetkazishi mumkin.

Bunda mashhur shaxslarning shunchaki shior aytishi emas, balki real hayotiy voqealar, insonlar mehnati va yutuqlarini ko‘rsatishi muhimdir. Masalan, bir videorolikda o‘zbek olimining ilmiy yutug‘i, ikkinchisida yosh tadbirkorning ishlab chiqarishdagi muvaffaqiyati, yana birida harbiy xizmatchining Vatan tinchligi yo‘lidagi xizmatlari yoritilishi mumkin.

To‘rtinchidan, ommabop blogerlar va san’atkorlarni birlashtirgan maxsus media loyihalarni amalga oshirish maqsadga muvofiq. Bunday loyihalarni quyidagi yo‘nalishlarda tashkil etish mumkin:

«Vatan uchun men nima qildim?» — turli kasb egalari o‘z faoliyati orqali mamlakat rivojiga qanday hissa qo‘shayotganini qisqa videolarda namoyish etish.

«Mening qahramonim — mening yurtdoshim» — oddiy mehnatkashlar, olimlar, o‘qituvchilar, shifokorlar, harbiylar va yosh ixtirochilarning hayotiy faoliyatini yoritish.

«Bir kun — bir kasb, bir Vatan» — mashhur blogerlar turli soha vakillari bilan bir kun davomida ishlab, ularning mehnati va jamiyat uchun ahamiyatini ko‘rsatish.

«Vatanim kelajagi — mening qo‘limda» — yoshlar tomonidan ilm-fan, sport, ta’lim, texnologiya va tadbirkorlik sohalarida amalga oshirilayotgan tashabbuslarni targ‘ib qilish.

«Vatan — mening faxrim» — san’atkorlar, sportchilar va boshqa taniqli shaxslar ishtirokida milliy qadriyatlar, tarixiy meros, ona tilimiz va yurtimiz yutuqlariga bag‘ishlangan videoroliklar tayyorlash.

Beshinchidan, targ‘ibot ishlarining samaradorligini tahliliy ko‘rsatkichlar asosida baholash lozim. Masalan, tayyorlangan videoroliklarning ko‘rishlar soni, ulashishlar miqdori, izohlardagi munosabatlar, loyihalarda ishtirok etgan yoshlar soni va ular tomonidan ilgari surilgan amaliy tashabbuslar alohida o‘rganilishi kerak. Chunki ko‘p ko‘rilgan videorolik har doim ham yuqori tarbiyaviy samara berganini anglatmaydi. Asosiy mezon yoshlarning dunyoqarashi va amaliy faoliyatida ijobiy o‘zgarish yuz berishidir.

TADQIQOT NATIJALARI VA MUHOKAMA

O‘tkazilgan nazariy-tahliliy o‘rganishlar asosida yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda zamonaviy ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishning bir qator imkoniyatlari aniqlandi.

Birinchidan, mamlakatimizda yoshlar salmog‘ining yuqoriligi vatanparvarlik targ‘ibotini keng auditoriyaga yo‘naltirish zaruratini yuzaga keltiradi. 30 yoshgacha

bo‘lgan aholining 52 foizni tashkil etishi ushbu yo‘nalishda raqamli platformalardan foydalanish strategik ahamiyatga ega ekanini ko‘rsatadi.

Ikkinchidan, blogerlar va san’atkorlarning ommaviyligi ijtimoiy g‘oyalarni yoshlar orasida tarqatishning qo‘shimcha imkoniyatini yaratadi. Biroq bunda ularning auditoriyasi soni bilan bir qatorda obro‘si, mas’uliyati, muloqot madaniyati va kontentining tarbiyaviy ahamiyatiga ham e’tibor qaratish zarur.

Uchinchidan, vatanparvarlik tushunchasini keng yoritish, ya’ni harbiy xizmat bilan bir qatorda ilm-fan, ta’lim, tibbiyot, ishlab chiqarish va tadbirkorlik sohalaridagi mehnatni ham Vatanga xizmat sifatida targ‘ib qilish yoshlarning fuqarolik mas’uliyatini kuchaytirishga xizmat qiladi.

To‘rtinchidan, yoshlarning o‘zlari tomonidan videoroliklar tayyorlanishi va ijtimoiy loyihalarda ishtirok etishi ularni oddiy axborot iste’molchisidan faol tashabbuskor shaxsga aylantiradi.

Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlarda tarqatilayotgan har qanday kontent avtomatik ravishda ijobiy tarbiyaviy natija bermaydi. Mazmuni sayoz, sun’iy yoki faqat mashhurlikka yo‘naltirilgan videolar kutilgan samarani bermasligi mumkin. Shu sababli vatanparvarlik loyihalarida mazmun, ishonchlilik va amaliy namuna asosiy mezon bo‘lishi lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy ijtimoiy tarmoqlar yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning muhim vositalaridan biri hisoblanadi. O‘zbekiston aholisining 30 yoshgacha bo‘lgan qismi 52 foizni tashkil etishi yoshlar bilan ishlashda zamonaviy axborot vositalaridan samarali foydalanish zarurligini yanada kuchaytiradi.

Tahlillar asosida quyidagi takliflar ilgari suriladi:

-Yoshlar orasida mashhur bo‘lgan blogerlar va san’atkorlar ishtirokida muntazam vatanparvarlik videoroliklari turkumini yaratish.

-«Vatan uchun men nima qildim?» nomli respublika miqyosidagi media loyihani ishlab chiqish va amalga oshirish.

-Mahalla, ta’lim muassasalari va yoshlar tashkilotlarida yoshlar tomonidan yaratiladigan vatanparvarlik videoroliklari tanlovlarini yo‘lga qo‘yish.

-Harbiy xizmat bilan bir qatorda ilm-fan, ta’lim, tibbiyot, ishlab chiqarish, qishloq xo‘jaligi va tadbirkorlik sohalarida yuksak natijalarga erishayotgan insonlarni targ‘ib qilish.

-Media loyihalarning samaradorligini ko‘rishlar soni bilangina emas, balki yoshlarning ishtiroki, fikrlari va amaliy tashabbuslari orqali ham baholash.

Ijtimoiy tarmoqlarda vatanparvarlik mavzusidagi sifatli kontentlarni yaratish uchun yosh ijodkorlar, jurnalistlar, blogerlar va ta’lim muassasalari hamkorligini yo‘lga qo‘yish.

Zero, Vatanparvarlik — bu faqat Vatan uchun jon fido qilishga tayyor turish emas, balki Vatan ravnaqi uchun har kuni sidqidildan mehnat qilishdir. Har bir yosh o‘z bilimini, iste’dodini va salohiyatini yurt taraqqiyotiga yo‘naltirsa, bu eng katta vatanparvarlik namunasidir. Vatan kelajagi faqat bugungi kunning emas, balki har bir yoshning mas’uliyatidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

Bandura A. Social Learning Theory. Prentice-Hall, 1977.

Castells M. The Rise of the Network Society. 2nd edition. Wiley-Blackwell, 2010.

UNESCO. Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines. Paris, 2013.

UNESCO. Media and Information Literacy in Journalism: A Handbook for Journalists and Journalism Educators. UNESCO, 2019.

O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. O‘zbekiston aholisining 25,7 foizini yoshlar tashkil etadi. 2025-yil 1-yanvar holatiga oid ma’lumot.

O‘zbekiston Respublikasi aholini va qishloq xo‘jaligini ro‘yxatga olishning 2026-yilgi dastlabki natijalari. Aholining yosh guruhlari bo‘yicha taqsimoti.

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Yangi tahrir. 2023.

O‘zbekiston Respublikasining «Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risida»gi Qonuni. O‘RQ-406, 2016-yil 14-sentabr.